

ABAZA KÖYÜ GENERAL SEMYONOV'UN YAKININDA YAŞAMAK İSTEMİYOR

Burada kimse 'Karaçay iktidarı'na inanmıyor.

Mariya Bondarenko, Nezavisimaya Gazeta, 29 Eylül 1999,
Çev. Murat Paşu

Psij, Çerkessk şehrinden iki adım uzaklıkta, 15 km. mesafede bir Abaza köyü. Dümdüz Nevinnomıssk federal yolunda bu mesafe birkaç dakikada alınıyor. Çok sayıda iki katlı, sağlam tuğla evler, en az 500 kişi kapasiteli kültür sarayı, okulun aydınlık binaları ve dükkanlar, içinde 8 binden fazla nüfusun yaşadığını da düşünürsek buranın bir köy olup olmadığı konusunda ister istemez kuşku uyandırıyor. Köyün merkezinde Büyük Anayurt Savaşı'ndan (İkinci Dünya Savaşı-ç.n.) dönmeyenlerin anısına yapılmış bir anıt kompleksi yükseliyor. Siyah mermer üzerine 179 kişinin adı yazılmış: Guclar, Gurjeler, Hatkolar, Malhozlar...Hiç sönmemesi gereken ateş burada ancak önemli günlerde yakılıyor (her yerde olduğu gibi gaz problemi). Ama karanfiller ve güller anıtın önünde «ışık saçıyorlar»... Çiçekleri 80 yaşındaki Calduz Malhoz dikmiş ve buraya, bu anıta ilk bu yıl gelmiyor. “Buraya geliyorum ve içim rahatlıyor”, diye anlatıyor Calduz Harunovna, - “Burada, anıtın üzerinde üç kardeşimin adı yazıyor. Savaştan dönmediler; Murat, Muhamed ve Raşid. Burada onlarla konuşuyorum... Aslında köyümüzden savaşa gidip dönmeyen herkesi tek tek hatırlıyorum. Nasıl unutturum, onları cepheye bütün köyce uğurlamışık. ‘Kara mektupların’ geldiğini de hatırlıyorum”. Kadının yanaklarından gözyaşları süzülüyor. – “Her gün Allah'a dua ediyorum savaş olmasın diye”.

Ama ne yazık ki bugün Karaçay-Çerkes'te olan bitenler politikadan uzak bu kadını da etkiliyor. Stanislav Derev'in ve Vladimir Semyonov'un taraftarları arasındaki cepheleşme yüzünden, çok sevdiği yeğeni Dantes Malhoz geçenlerde ölüm derecesinde yaralanmış. “Güzel bir hayatım olmadı”, diye anlatıyor Malhoz. – “Aile saadeti yaşayamadım, çocuklarım küçük yaşlarda öldüler. Onun için her şeyimi yeğenlerime verdim. Malhoz sülalesinde sayıları da az değildir”. “Bugün savaş olmaması için her şeyi yapmak gerek”, diyor kadın gözyaşlarını silerek. – “Bırakın Karaçaylar ayrı yaşasın, biz ayrı yaşayalım. Mesele çocuklarımız ölecek hale gelmesin”.

Başlıca olayların yaşandığı Çerkessk, Psij köyünün kurulu olduğu Kuban nehrinin eğimli kıyısından gayet iyi görünüyor. “Dedem anlatıyordu, Batalpaşinskaya stanitsası, yani

bugünkü Çerkessk bizim köyümüzden 13 yıl sonra kurulmuş” diyor 200 yıl önce bu köyü kuran Kucların torunu Muhamed Kuc. –“Orada, derenin yanında bir açıklık var”, diye gösteriyor eliyle, -“Köyümüz ilk önce oraya kurulmuş. İlk mezarlar da oradaymış, 1920'lerde nehrin taşmasıyla hepsi silinip gitmiş. Kuban şimdi bu kadar küçük, eskiden suları deli gibi akardı. Tabii bu 1962'den önceydi, büyük Stavropol kanalı yapılmadan...”. Muhamed Kuc'un 8 çocuğu 17 torunu var. İki oğlu Afganistan'da savaşmış, biri savaş gazisi. Ve Muhamed Kuc bugün büyük ailesinin hiçbir zaman olmadığı kadar zor yaşadığını düşünüyor. İşsiz çocuklarına hiçbir şekilde yardım edemiyor. Savaş gazisi olan oğlu uzun yıllarını çalışarak geçirmiş, şimdi 400 ruble emekli aylığı alıyor. Gaz ve elektrik parasını bile ödeyemiyor, bir yıldan fazladır borcu birikmiş. “Geçenlerde gazı kapatmak istediler, sonra lütuf gösterip biraz daha süre verdiler. Mesele şu ki bana, savaş gazisine bizim cumhuriyette ne elektrikte, ne gazda, ne suda hiçbir ayrıcalık (Igota) tanımıyorlar. Oysa Rusya'nın her yerinde savaş gazileri bundan yararlanıyorlar”. “Komünistler zamanında her şey biraz farklıydı”, diye fikrini belirtiyor Kuc. – “Belki de daha gençtik, gücümüz daha fazlaydı, hem anlayış, hem saygı, hem de bazı avantajlar (Igota) vardı. Hubiyev başa gelince halkımız bir şey görmedi. Ben biliyorum, Karaçayların bütün bu avantajları (Igota) var, ama bizim Abazalar ve Çerkesler ancak hava alıyorlar...“.

Okul müdürü olarak 30 yıl çalışmış Muhacir Cerdis de onunla aynı görüşleri paylaşıyor.

- “Evet, Karaçay halkı sürgünde korkunç yıllar yaşadı. 1943'te onları tren katarlarıyla götürürlerken biz evlerimizde yas tuttuk. Kardeşlerimize neden bu kadar acımasızca davrandıklarını anlamıyorduk. 1957'de onları kucaklarımızı açıp karşıladık. Köyde 2-3 Karaçay ailesini barındırmayan tek bir ev bile yoktu. Onlara şimdi Drujba (Dostluk) diye adlandırılan komşu köyü kurmak için toprak verdiklerinde evlerini yapmaları için yardım ettik. Tavuk, sığır verdik. Ne oldu da bugün böyle düşman olduk? Herhalde, nedenlerden biri, bizim gördüğümüz Karaçay halkı bütün avantajları (Igota) alıyor, bizim ise, savaş gazilerinin bile hiçbir hakkımız yok. Federal Merkez kendi derdinden bizi görmüyor, cumhuriyette ise bir hükmümüz yok. Aksakallar (*yöneticiler-ç.n*) Kuzey Kafkasya'da seçim yapmanın mümkün olmadığına iyice inanmışlar. Moskova'dan biri tayin edilmeli ve mutlaka Rus olmalı,“O zaman her şey adil olur”. Bu yüzden General Semyonov'un cumhuriyetin başkanı olabileceğini akıllarına bile getirmiyorlar; O da Hubiyev'den iyi olmayacak, onlar kendileri için çalışıyorlar. Biz asıl çocuklarımıza acıyoruz. Gelecek umudu olmadan nasıl yaşayacaklar? Tarih gösterdi ki Karaçaylarla birlikte yaşamamız artık mümkün değil. Hem, bir halkı diğerinin lehine ezmek neden? ”.

Aksakallar Abaza ve Çerkes halkının kötü bir şey yapmadığını biliyorlar ve savaşa izin vermezler. Asıl mesele, Merkez'in Çerkes Özerk Bölgesi'nin ayrılmasına onay vermesi. 70 yaşındaki Cansurat Yegamuko yaklaşık bir yıldır dul. Birinci grup savaş gazisi olan kocası Zalim, tam 51. evlilik yıldönülerinde ölmüş. Bundan önce altın yıldönülerini kutlamışlar. –“Kocam bana altın küpe hediye etmişti”, diye anlatıyor Cansurat Yegamuko, - “O zaman kadife bir elbise giymiştim, onu da o hediye etmişti; o da bu takımı giymişti. Bakın, ceketinde kaç tane ödülü var”. Gerçekten, çok sayıda madalyanın yanında beş tane de nişan vardı.

-“Kocamla mutlu bir hayat yaşadım. Her zaman neşeli, ince düşünceliydi. Ama hastalığını hep saklamaya çalışırdı. Uzun yıllar bu ev için para biriktirdik. Evi yaptırdık, çünkü kocam çocuklar rahat yaşasınlar istiyordu”. Cansurat Yegamuko, Kuzey Kafkasya'da adet olduğu üzere küçük oğlu Ahmet'le birlikte yaşıyor. Oğlunun üç çocuğu var. Bu sevinilecek bir şey, ama anne kalbi acıyla dolu, çünkü oğlu bir yıldır işsiz. İyi bir uzman olduğu halde Çerkessk Kimya Fabrikası'ndaki işine son vermişler. Gelini üç beş kuruş aldığı bir yemekhanede çalışıyor. Onun emekli aylığı da 400 ruble. Peki nasıl geçiniyorlar?

-“Bugün yarın elektriği, gazı kesecekler diye korku içinde yaşıyoruz, hemen hemen üç yıldır hiçbirini ödeyemedik. Sadece gazın borcu 5 bin rubleyi geçiyor. Bu bizim için korkunç bir rakam. Beni üzen, savaş gazisi ve malülü bir dul olarak beni bizim cumhuriyette hiçbir avantajdan yararlandırmıyorlar. Ama bütün Rusya'da öyle olduğunu biliyorum. Biz ayrı devlet miyiz? ”. Yegamuko bunun “Karaçay yönetimi”nin işi olduğundan emin. -“Yapsalar bile sadece kendileri için yaparlar; Abazalar, Çerkesler, Ruslar ve diğer halklar umurlarında bile değil”.

-“Savaş yıllarında babamın evinde, büyük bir ailede, Leningrad ablukasından yetim kalmış beş çocuk yaşadık. Babam her zaman şakayla”en zengin biziz, masamızda patates, salatalık, çay var” derdi. Düşünebiliyor musunuz, et yok. Masamız bugün de aynı, ama asıl hayatta önemli olan şey yok - adalet. Seni günden güne nasıl aşağıladıklarını görüyorsun. Şu 70 yaşında artık eminim ki biz Abazalar, 1957'den önce olduğu gibi Karaçaylardan ayrı, kendi Çerkes Özerk Bölgemizde yaşamak zorundayız. Orada daha huzurlu olacağımızdan kuşku yok. Belki oğlumun işi de olur”.

Beş çocuklu Haçuko ailesi de yönetimden dertli. Onların da aynı şekilde hiçbir avantajı (Igota) yok. –“Evlendikten sonra uzun sürede bu büyük evi inşa ettik” diye anlatıyor ailenin

reisi Arada. -“Çünkü kocamla her zaman çok çocuğumuz olmasını hayal ederdik. Şimdi ise biriken elektrik ve gaz borcunu ödemek için ineğimizi satmak zorunda kaldık. İki ineğimiz daha var, tavuklarımız ve bahçemiz. Sadece bunlarla yaşıyoruz. Süt satıyorum; kızların Çerkessk’e enstitüye gitmesi için günde sadece dörder ruble verebiliyorum. Küçük oğlum Adam iki yıldır sadece okul için “dışarılık” ayakkabı giyiyor, evde ve sokakta ise ne bulursa... Çok şükür çocuklarım tutumlu olmayı öğrendiler, ama bir fincan süt veya bir dilim ekmekten tasarruf etmek için...”

Başka bir evin reisi Muradin’i dört kızının çeyizi fazla kaygılandırmıyor. “Bizim Abazalarda böyle adet yoktur. Esas olan iyi eğitmek. Elbette, ilk zamanlarda onlara bir şeyler vermek fena olmazdı, ama bugün ne olacağını kestirmek zor. Cumhuriyette olacaklara bakın. Şu Semyonov iktidarı ele geçirecek mi? Yıllardır bizi bir Karaçay idare etti, şimdi de diğerine “emanet edecek”.

40 yaşındaki Muharbiy Kuc, köylülerinin çok iftihar ettikleri biri. O da aynı Kucların torunu. Bugün aile tarihini yazıyor. Dokuz kuşak geriye herkesin adını biliyor, hatta geçenlerde bütün akrabalarını bir araya getirmeyi başarmış. “Büyük bir bayramdı” diyor, -“Ne kadar çok animız vardı! Psij’da bir armut ağacı var, yaklaşık 100 yaşında. Hala ayakta ve meyve veriyor. Kucların soyu da böyle olmak zorunda. Ama yarın ne olacağımız konusunda çok endişeliyiz. Bugünkü gibi her haraftan Karaçaylarla sıkıştırılmış halde ne Çerkesler, ne Abazalar yaşayamaz. Küçük halklar diye kim demiş? Biz hepimiz büyüğüz, Abazalar da dahil; sadece bu cumhuriyette 35 bin kişi varız. İşte bu yüzden biz, Psij köyü halkı hükümet binasının önünde yapılan gösterilere katılıyoruz. Stavropol’e giden federal yolu kapatıyoruz. Biz fiziki olarak var olmak değil, yaşamak istiyoruz. Ama general bize iyi hiçbir şey vermeyecek. Seçimlerde çaldığı zafer de cabası. Yoluna hilekarlıkla başlayan aynı yoldan gider”.

Abaza köyünden gece geç saatte ayrıldık. Psij uykuya dalıyordu. Ve halktan devriyeler okulu, kreşleri koruyorlardı. Karargahta söylediklerine göre, “Semyonov epopesi” bitinceye kadar böyle olacaktı.

Psij - Çerkessk